

Kadernota 2022

Lansingerland verantwoord vooruit

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Baseline van de Kadernota	6
2.1	Vertrekpunt structureel begrotingssaldo.....	6
2.2	Nieuwe mutaties	6
2.2.1	Autonome ontwikkelingen.....	7
2.2.2	Algemene mutaties.....	9
2.2.3	Stelposten.....	11
2.3	Aanvullende structurele claims.....	12
2.4	Bijgesteld structureel begrotingssaldo inclusief nieuwe mutaties en structurele claims	12
2.5	Risico's en onzekerheden in de baseline.....	13
3	Incidentele claims ten laste van reserves.....	14
3.1	Incidentele claims ten laste van de algemene reserve	14
3.2	Incidentele claims ten laste van specifieke reserves	16
4	Ombuigingen per beleidsveld	18
4.1	Beleidsveld 1.3 Dienstverlening: <i>Op naar een passende maat</i>	18
4.1.1	Stoppen opdracht Veranderopgave Visie op Dienstverlening	18
4.1.2	30% kortere afhandeltijden en openingstijden, sluiten Snip	18
4.1.3	Processen kostendekkend inrichten	19
4.1.4	Beleid rondom Lansingerlands Initiatief niet meer uitvoeren	20
4.2	Beleidsveld 2.1 Veiligheid: <i>Advisering efficiënter</i>	20
4.2.1	Afschalen niveau van juridische dienstverlening t.b.v. aanvraag vergunningen	20
4.3	Beleidsveld 4.1 Samenleving, 4.2 Jeugd, 4.3 Participatie en 4.4 Wmo (Sociaal Domein): <i>Strenger aan de poort</i>	20
4.3.1	Minder inzet Jeugdhulp door strategisch contractmanagement en intensieve casusregie....	21
4.3.2	Minder instroom in maatwerkvoorzieningen Wmo en Jeugdhulp door aanpassingen in onze indicatiewerkwijze en verordening.....	21
4.3.3	Stoppen met de pilot 'Het Nieuwe Wij' voor inwoners met een bijstandsuitkering	22
4.3.4	Inperken inzet re-integratievoorzieningen	22
4.4	Beleidsveld 5.1 Openbare Ruimte: <i>Naar een schoon en sober beleid</i>	23
4.4.1	Verlagen beeldkwaliteit van de openbare ruimte	23
4.5	Beleidsveld 6.3 Economie: <i>Terug naar de basis</i>	24
4.6	Beleidsveld 6.4 Duurzaamheid: <i>Focus op de grootste impact</i>	24
4.7	Algemene dekkingsmiddelen: <i>In de richting van, maar nog onder het landelijk gemiddelde</i> ..	25
4.7.1	Kapitaalinjectie in Stedin	26
4.7.2	Samenvoegen OZB-tarieven gebruikers en eigenaren niet-woningen	26
4.7.3	OZB-tarief niet-woningen	27
4.7.4	OZB-tarief woningen	27
4.7.5	Aanvullende dekkingsmiddelen in latere jaren	28
5	Verantwoord vooruit.....	29

1 Inleiding

Voor Lansingerland wenkt een mooi perspectief. Dat vraagt dan wel om een toekomstgerichte houding en om investeringen te doen vanuit een solide basis. In de Kadernota 2022 kijken wij vooruit. Het laat de keuzes, afwegingen en ambities zien die wij zullen verwoorden in de Begroting 2022-2025. Maar dan wel op een verantwoorde wijze. Net als andere gemeenten wordt de gemeente Lansingerland geconfronteerd met een oplopend tekort op haar begroting. Dit heeft verschillende oorzaken. Zo is dit tekort een gevolg van de toenemende kosten vooral binnen de Wmo en ook Jeugdzorg, in combinatie met de achterblijvende compensatie van het Rijk voor de kosten van deze doorgedecentraliseerde taken. Ook zijn de weggevallen dividenden van Eneco en Stedin nog niet volledig opgevangen.

In deze kadernota zijn de mutaties tot en met medio april 2021 verwerkt. De structurele doorwerking van de Zomerrapportage 2021 zijn in deze kadernota reeds in de baseline opgenomen.

Heft in eigen handen

De provincie vraagt van elke gemeente een structureel sluitende begroting. Zonder dat zal de provincie zich manifesteren als financieel toezichthouder en maatregelen opleggen (preventief toezicht). Daarom is het van belang dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Wij willen het heft in eigen hand houden en zelf aan de knoppen zitten wanneer er pijn verdeeld moet worden. Omdat onze autonomie ons lief is en omdat we onze verantwoordelijkheid nemen.

Mens en samenleving centraal

Ombuigingen doen pijn, maar daarbij blijven voor ons mens en samenleving voorop staan. We ontzien de uitvoering zo veel mogelijk en korten op beleid. We blijven kwetsbare mensen en bedrijven die het moeilijk hebben steun bieden. We zijn en blijven in verbinding met onze inwoners. We korten op zaken die later ook nog kunnen, zodat we blijvende schade voorkomen.

Financiële opgave

Voor 2022 wordt een tekort voorzien van € 2,5 miljoen structureel. Daarna kan dit structurele tekort verder oplopen. Dat is echter met onzekerheid omgeven. Wanneer het Rijk gemeenten gaat compenseren voor de tekorten op de jeugdzorg, dan zal naar verwachting het tekort niet of nauwelijks verder oplopen. Tegelijkertijd is onduidelijk hoe de economie zich gaat ontwikkelen en wanneer de pandemie is bedwongen. Komt er nog een crisis of trekt de economie weer snel aan?

In dat licht huldigen we het adagium 'better safe than sorry'. We dekken het tekort voor 2022 en schuiven daarmee de rekening niet door naar een volgende collegeperiode. Juist omdat zo veel nog onduidelijk is voor de jaren na 2022, willen wij ons nu maximaal inspannen om het huis op een verantwoorde manier op orde te houden. Als het dan straks mee blijkt te vallen is er nog iets extra's te verspijken. Mocht het tegenvallen, dan is het grootste deel van de nodige besparingen al gerealiseerd. Parallel aan het maken van de Kadernota 2022, kijken we nu reeds financieel verder vooruit. Hoewel nu nog met onzekerheden omgeven willen we zo snel mogelijk een scherper zicht krijgen op de jaren na 2022 en op die manier anticiperen op mogelijke extra ombuigingen.

Blijven voortuit kijken en dus ook investeren

We nemen onze verantwoordelijkheid door de begroting op orde te houden en structureel te laten sluiten, maar we kijken ook vooruit door incidenteel te investeren en zo perspectief te bieden. Een voorbeeld is Horti Science waarbij wij ons in deelprojecten richten op campusontwikkeling, onderwijs-arbeidsmarkt, gezondheid & welzijn, gebiedsontwikkeling (wonen en bereikbaarheid), duurzaamheid en city marketing.

Vangnet voor kwetsbare mensen en lokale bedrijven in zwaar weer

We bieden aanvullend op landelijke regelingen al coronasteun. We zullen die steun uitbreiden, specifiek voor kwetsbare mensen en lokale ondernemingen die het zwaar hebben.

Uitgangspunten verantwoord financieel beleid

We hebben gekozen voor een aantal uitgangspunten bij deze kadernota, die indicaties zijn van verantwoord financieel beleid en wij zullen die ook toepassen bij de komende begroting. Het gaat om:

Sluitende begroting in 2022: vanwege de structurele financiële opgave is het uitgangspunt dat de begroting in 2022 moet sluiten. Dat betekent dat er in 2022 voor € 2,5 miljoen aan structurele ombuigingen nodig zijn.

Solide financiële systematiek: ondanks de financiële opgave vormt solide financiële systematiek de basis. Dit houdt onder andere in dat we materiële budgetten, belastingen, heffingen en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen indexeren. We maken gebruik van verschillende stelposten, onder andere voor CAO 2021, areaaluitbreiding en MIP, onvoorziene kosten en de raming van het gemeentefonds op basis van vaste/gefixeerde prijzen. De financiële effecten van de uitwerking van de nota Activabeleid, waaronder de urentoerekening aan investeringen, gebruiken we als algemeen dekkingsmiddel. De bekostiging van jeugdzorg ramen we structureel. Tot slot vormen we de bestemmingsreserves Baggeren en Onderhoud om naar incidenteel dekkingsmiddel, conform de eis van onze toezichthouder.

Formatie volgt beleid: de ombuiging van € 2,5 miljoen kan ook effect hebben op de formatie. Er zijn echter eerst beleidsinhoudelijke keuzes gemaakt, waarna de gevolgen voor de formatie helder worden. In andere woorden, het laten afnemen van de formatie is geen doel op zich, maar een gevolg van beleidsinhoudelijke keuzes. Daarbij is de uitvoering zoveel mogelijk ontzien. Het betekent dat de formatie voor de huidige taken die in 2021 incidenteel is gefinancierd voor 2022 structureel aan de formatie is toegevoegd. Vanzelfsprekend kan een deel van die toegevoegde formatie weer verdwijnen als gevolg van beleidsinhoudelijke keuzes, maar dit geldt evenzeer voor de gehele formatie van de gemeente.

Incidentele middelen worden niet ingezet voor dekking van structurele kosten: dit geldt met name ook voor de Eneco-middelen.

Eneco middelen zijn beschikbaar voor twee doelen:

1. financieel-technisch moet het wegvallen van dividendopbrengsten worden opgevangen. Dat kan door schuldreductie en door het verantwoord opnieuw investeren/beleggen van deze middelen zodanig dat dit een zekere bron van structurele inkomsten oplevert¹;
2. investeringen met een belangrijk maatschappelijk rendement.

Van grof naar fijn: de eerste stap was het vinden van een verdeling van de ombuiging van € 2,5 miljoen over de verschillende beleidsvelden. Hierbij zijn per beleidsveld zoekrichtingen geëxpliciteerd, maar nog niet uitgewerkt in concrete maatregelen. Deze verdeling op hoofdlijnen inclusief de zoekrichtingen zijn in een tussenstap door het college aan de raad aangeboden.

In een tweede stap zijn per beleidsveld de zoekrichtingen uitgewerkt in concrete beleidsmaatregelen. Inzet was om meer potentiële ombuigingen te inventariseren dan de financiële taakstelling betrof, om zo integrale afwegingen te kunnen maken in de keuzes. Op 30 april jl. hebben wij u hierover geïnformeerd (brief met kenmerk U21.02681 en bijlage T21.04463). Op die manier is inzicht geboden in de integrale afwegingen die zijn gemaakt bij het maken van keuzes tussen verschillende beleidsopties binnen een beleidsveld.

Geen taboes: De noodzakelijke ingrepen voor 2022 zijn fors. Daarbij zijn op voorhand geen onderwerpen uitgesloten: er is derhalve breed gekeken naar mogelijkheden.

¹ Zie onze brief 'Afloop bestuursopdracht Herziening financieringsstructuur' van 25 mei jl. (kenmerk U21.01307)

Proces totstandkoming Kadernota 2022

Deze kadernota is tot stand gekomen door het doorlopen van verschillende fases; van grof naar fijn. Gedurende het proces heeft het college de raad telkens meegenomen in de afwegingen en keuzes die zijn gemaakt en die nu voorliggen in deze kadernota. De raad is daarover meermaals geïnformeerd²; steeds is relevante achtergrondinformatie met u gedeeld, zoals de sjablonen per beleidsveld (T21.02748) en de formats met achtergrondinformatie bij de begrotingsknoppen (T21.02747). Op die manier heeft u als raad de beschikking gekregen over dezelfde informatie als dat wij hadden, op basis waarvan wij uiteindelijk tot een integrale afweging zijn gekomen om het structurele tekort van € 2,5 miljoen in 2022 op te lossen.

Door deze informatie in een vroeg stadium met de raad te delen, heeft het college gehoor gegeven aan de wens van de raad om aan de voorkant van het traject van de Kadernota 2022 te worden meegenomen in het proces van inhoudelijke financiële oplossingen zoals verwoord in de motie Proces bezuinigingsscenario's 2021 starten voor de kadernota (M2020-017).

Verdeling ombuiging

Het college is tijdens twee retraites gekomen tot een verdeling van de ombuiging van € 2,5 miljoen. De verdeling is tot stand gekomen op basis van concrete maatregelen die aan het college zijn aangereikt. Flankerend aan het pakket van structurele besparingen zal incidenteel maximaal € 0,5 miljoen beschikbaar komen in een fonds voor Corona-ondersteuning. Dit fonds zetten we in voor subsidie aan lokale bedrijven en kwetsbare mensen, nadat al gebruik gemaakt is van (compensatie)regelingen van het Rijk, bijvoorbeeld als tegemoetkoming voor de OZB-stijging op niet-woningen. Deze incidentele uitgave dekken we uit de reserve Crisismaatregelen.

In onderstaand overzicht staat de verdeling van de ombuiging zoals door het college in deze kadernota is voorgesteld.

Beleidsveld	Ombuiging
Dienstverlening	246.000
Openbare Ruimte	350.000
Economie	140.000
Sociaal & Zorg	375.000
Veiligheid	100.000
Duurzaamheid	216.000
Algemene dekkingsmiddelen	1.100.000
OZB Niet-woningen	500.000
OZB Woningen	200.000
Stedin	400.000
Totaal	2.527.000

Hoofdstuk 4 beschrijft de invulling van de ombuigingen. Aan de hand van begrotingsknoppen, zijnde besparingen of het verhogen van opbrengsten, is de ombuiging per beleidsveld geconcretiseerd.

² Zoals in de brieven 'Achtergrondinformatie traject Kadernota 2022'(kenmerk U21.01749) en 'Uitkomst 2e retraite in traject Kadernota 2022'(kenmerk U21.02681), of door middel van beeldvormende avonden.

2 Baseline van de Kadernota

2.1 Vertrekpunt structureel begrotingssaldo

	2022	2023	2024	2025
Beginstand begrotingssaldo 2022-2025 (incl. incidentele baten en lasten)	-2.238.000	-3.510.000	-2.883.000	-2.779.000
Effecten amendement formatie-uitbreiding	1.447.000	1.447.000	1.447.000	1.447.000
Eliminatie incidentele baten en lasten	-170.000	285.000	-111.000	0
Effecten correctie reserves Baggeren en Groot Onderhoud	-260.000	130.000	-203.000	-203.000
Nieuw beginstand structureel begrotingssaldo 2022-2025	-1.221.000	-1.648.000	-1.750.000	-1.535.000

De beginstand van het begrotingssaldo 2022-2025 betreft het meerjarige saldo na de eerste begrotingswijziging bij de Begroting 2021-2024, waarover de raad in november 2020 is geïnformeerd door middel van het raadsvoorstel BR2000120 met daarbij de raadsbrief U20.08290. Dit saldo is inclusief de structurele effecten van de septembercircularisatie en het saldo van de incidentele baten en lasten. De provincie vraagt van elke gemeente een structureel sluitende begroting. Vandaar dat wij de incidentele baten en lasten op de derde regel in bovenstaand overzicht uit het structurele beeld hebben gehaald.

2.2 Nieuwe mutaties

In onderstaand overzicht staan de nieuwe structurele mutaties die wij op het moment van opstellen van deze kadernota inzichtelijk hebben. Hierin is een onderscheid gemaakt tussen autonome ontwikkelingen, algemene mutaties en stelposten. Het totaal aan nieuwe mutaties telt op bij het structurele begrotingssaldo 2022-2025 en vergroot de financiële opgave van onze gemeente.

Nieuwe mutaties	2022	2023	2024	2025
Autonome ontwikkelingen				
Decembercircularisatie 2020	162.000	215.000	225.000	225.000
Herijking gemeentefonds	PM	PM	PM	PM
Indexatie materiële budgetten (1,6%)	-472.000	-474.000	-479.000	-479.000
Indexatie Wmo	-307.000	-307.000	-307.000	-307.000
Indexatie Jeugd	-95.000	-95.000	-95.000	-95.000
Indexatie verbonden partijen (1,9%)	-131.000	-131.000	-131.000	-131.000
Nieuwe CAO (2% van € 35 mln.)	-700.000	-700.000	-700.000	-700.000
Compensatie nieuwe CAO uit gemeentefonds	700.000	700.000	700.000	700.000
Meerjarige effecten Zomerrapportage 2021	0	0	0	0
Totaal Autonome ontwikkelingen	-843.000	-792.000	-787.000	-787.000
Algemene mutaties				
Onoverkomelijke mutaties (claims):				
Bijstelling Wmo	-1.670.000	-1.670.000	-1.670.000	-1.670.000
Bijstelling BUIG-gelden (inkomensdeel)	-500.000	-350.000	-350.000	-350.000
<i>Bijstelling BUIG-gelden (inkomensdeel)</i>	<i>500.000</i>	<i>350.000</i>	<i>350.000</i>	<i>350.000</i>
Overige (technische) mutaties:				
Landelijke ontwikkeling Jeugd en compensatie van het Rijk	0	869.000	869.000	869.000
Urentoerekening aan investeringen	1.915.000	1.569.000	1.199.000	802.000
Urentoerekening aan Grex	-358.000	-454.000	-1.134.000	-1.377.000

Overheadtoerekening aan Grex	65.000	28.000	-330.000	-465.000
Rentetoerekening aan Grex	-21.000	322.000	305.000	-100.000
Mutatie afschrijvingen afgesloten investeringen	1.561.000	2.711.000	3.729.000	3.975.000
Investerings in nieuwe activa o.b.v. MIP 2021	-166.000	-284.000	-534.000	-1.103.000
Investerings in nieuwe activa o.b.v. nieuw beleid	0	0	0	0
Technisch noodzakelijke investeringen MIP	-625.000	-1.188.000	-1.618.000	-2.166.000
Vervangingsinvesteringen MIP	-287.000	-890.000	-1.077.000	-1.525.000
Mutatie reserve dekking kapitaallasten	-176.000	-190.000	-140.000	-161.000
Nog te dekken BTW leerlingenvervoer	-90.000	-90.000	-90.000	-90.000
Aanpassing formatie aan huidige taken	-1.447.000	-1.447.000	-1.447.000	-1.447.000
Totaal Algemene mutaties	-1.299.000	-714.000	-1.938.000	-4.458.000
Stelposten				
Algemene uitkering indexatie prijspeil 2021 naar 2022	1.115.000	1.115.000	1.115.000	1.115.000
Onvoorzien	-15.000	-16.000	-18.000	-19.000
Stelpost MIP	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000
Totaal Stelposten	850.000	849.000	847.000	846.000
Totaal Nieuwe mutaties	-1.292.000	-657.000	-1.878.000	-4.399.000

In de komende paragrafen 2.2.1 t/m 2.2.3 zijn achtereenvolgens de autonome ontwikkelingen, algemene mutaties en stelposten van een korte toelichting voorzien.

2.2.1 Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen zijn de ontwikkelingen in 2022 en verdere jaren die wij met zekerheid voorzien, waar we geen invloed op kunnen uitoefenen en die hoe dan ook optellen bij de financiële opgave van onze gemeente.

Decembercirculaire 2020

Op 2 februari 2021 is de raad door middel van een brief met kenmerk U21.00084 geïnformeerd over de effecten van de Decembercirculaire 2020. De meerjarige effecten van de Decembercirculaire verwerken we in deze kadernota.

Indexatie materiële budgetten (1,6%)

Met het oog op verantwoord financieel beleid en systematiek indexeren we jaarlijks de aan inflatie gerelateerde materiële budgetten. In de begroting 2021 hebben we de indexatie bij uitzondering achterwege gelaten, vanwege de grote financiële opgave waar we ook vorig jaar mee te maken hadden. In de toezichtbrief over onze begroting heeft de provincie een opmerking gemaakt over het ontbreken van de loon- en prijsindexatie. De provincie schreef hierover dat het van groot belang is om bij het opstellen van de begroting 2022 rekening te houden met het realistisch ramen van loon- en prijsindexering. Door een structurele indexatie van 1,6% toe te passen (op basis van Consumentenprijzen (CPI) van januari 2021) geven we hier gehoor aan.

Indexatie Jeugd (voor zover lokaal ingekocht) en Wmo

Net als de aan inflatie gerelateerde budgetten indexeren we jaarlijks ook de budgetten van het sociaal domein. Het gaat onder andere om Hulp bij het huishouden, Dagbesteding, Mantelzorg, Collectief vervoer, Jeugdgezondheidszorg CJG (allen Wmo) en Jeugd met een beperking, Jeugd en Jongerenwerk, Basis GGZ en Ernstige enkelvoudige dyslexie (allen Jeugd). Om onze wettelijke taken te kunnen blijven uitvoeren is het van belang om deze budgetten jaarlijks te indexeren. Dit is bovendien conform de contractafspraken die wij met onze zorgaanbieders hebben.

Indexatie verbonden partijen (1,9%)

Jaarlijks stellen we in de begroting de budgetten van onze gemeenschappelijke regelingen (GR'en) bij. Dat gebeurt aan de hand van twee methoden:

1. De budgetten indexeren met een vastgesteld indexpercentage voor het komende begrotingsjaar 2022. In opdracht van de Kring van Gemeentesecretarissen Rotterdam-Rijnmond en Goeree-Overflakkee berekent een financiële werkgroep jaarlijks het indexpercentage voor gemeenschappelijke regelingen. Hiermee kunnen GR'en de door de deelnemende gemeenten te leveren bijdragen verhogen in verband met loon- en prijsstijging. Voor 2022 is het percentage berekend op 1,9%. Dit percentage bestaat uit CPI, loonindexatie en een eventuele bijstelling (naar boven óf beneden) op het afgegeven indexpercentage van de afgelopen 3 jaar. Wij gaan akkoord met de berekende index van 1,9%, omdat wij het reëel vinden dat de budgetten van de GR'en op niveau blijven om hun wettelijke taken te kunnen blijven uitvoeren. Het toekennen van indexatie aan de GR'en laat onverlet dat er aan de Kring van Gemeentesecretarissen de opdracht is meegegeven om binnen een GR te zoeken naar generieke bezuinigingsmogelijkheden voor deelnemende gemeenten. Als die worden gevonden maken wij daar gebruik van.
2. De budgetten verhogen (of verlagen) aan de hand van de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen van komend begrotingsjaar. Een GR geeft in de eigen begroting aan wat elke deelnemende gemeente moet bijdragen aan de GR. Vervolgens passen wij hier het budget in onze eigen begroting op aan. Er zijn twee GR'en die volgens deze afwijkende systematiek van indexering werken en waarvan de bijdrage jaarlijks apart wordt vastgesteld, namelijk de GR Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) en het SVHW. Bij de GRJR maakt de indexering onderdeel uit van het totaal aan budgetbesprekingen. Voor wat betreft de indexering van de deelnemersbijdrage SVHW wordt dat meegenomen in de zienswijze van de SVHW-begroting. Voor 2022 is dat 1,39% met een bedrag van € 12.000.

Beide methoden moeten ervoor zorgen dat de GR'en over voldoende budget beschikken om hun taken te kunnen uitvoeren. De bijdrage die onze gemeente levert is onderdeel van het totaal aan ontvangsten van een GR. Andere deelnemende gemeenten leveren naar rato ook een bijdrage.

De indexering van de GR'en in deze kadernota is als volgt:

Gemeenschappelijke regeling	Indexering
DCMR Milieudienst Rijnmond	29.000
GGD Rotterdam-Rijnmond	9.000
Recreatieschap Rottmeren	4.000
MRDH (Metropoolregio Rotterdam-Den Haag)	3.000
VRR (Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond)*	74.000
SVHW	12.000
Totaal	131.000

* De bijdrage aan de VRR is gerelateerd aan het aantal inwoners van een gemeente vermenigvuldigd met een vast tarief.

Nieuwe CAO en compensatie uit gemeentefonds

Hoewel de nieuwe CAO onderhandelingen voor 2021-2022 voorlopig zijn opgeschort, houden we in onze begroting alvast rekening met een te verwachten loonstijging. Dit is conform de opmerking van de provincie om bij het opstellen van de begroting 2022 de loon- en prijsindexering realistisch te ramen. We gaan uit van een CAO stijging van 2% op het totaal aan salarisbudgetten van € 35 mln. Tegelijkertijd verwachten we hiervoor te worden gecompenseerd vanuit het Gemeentefonds. Vooralsnog gaan we daarom uit van een budgettair neutraal effect op het begrotingssaldo. Het zal nog moeten blijken of de verwachte compensatie er ook (volledig) komt.

Meerjarige effecten Zomerrapportage 2021

De structurele effecten van de Zomerrapportage 2021 zijn reeds verwerkt in het financiële beeld van deze kadernota.

2.2.2 Algemene mutaties

Naast autonome ontwikkelingen zijn er ook verschillende algemene mutaties die van invloed zijn op het structurele begrotingssaldo. Hierin maken we een onderscheid tussen enerzijds onoverkomelijke mutaties (claims) en anderzijds mutaties die meer technisch van aard zijn.

Onoverkomelijke claims

Bijstelling Wmo

De afgelopen jaren zien wij, net als veel andere gemeenten forse kostenstijgingen op de Wmo-voorzieningen. Sinds 2019 geldt het abonnementstarief, een vast tarief voor de eigen bijdragen aan Wmo-voorzieningen die gebruikers betalen, ongeacht hun inkomen. Het tarief is voor iedereen gelijk. Dit heeft een aanzuigende werking op het gebruik van de voorzieningen en beperkt de sturingsmogelijkheden van gemeenten, want er zijn weinig gronden om toegang te beperken. Zo is een inkomenstoets niet toegestaan. Tevens betreft het open-einde regelingen, wat betekent dat gemeenten geen cliëntenstop kunnen afkondigen als het budget ontoereikend is.

De stijging in gebruik en kosten maatwerkvoorzieningen oversteeg de eerdere prognoses voor 2020. Op basis van de werkelijke realisatie stellen we de huidige budgetten naar boven bij. We houden qua rekensystematiek vast aan een jaarlijkse groei van 7%, maar verhogen het basisbedrag voor 2021 en verder. We zetten deze namelijk af tegen de realisatie in het laatste kwartaal van 2020. Dit betekent dat we het budget met € 1,67 mln. naar boven moeten bijstellen. Daarnaast indexeren we de budgetten (zie eerdere post).

Bijstelling BUIG-gelden (inkomensdeel)

In de begroting 2021 is het inkomensdeel BUIG vastgesteld op € 10.160.000. De rijksbijdrage BUIG 2021 valt volgens de meeste recente informatie (april 2021) fors lager uit dan tot op heden begroot voor 2021. De voorlopige beschikking van het Rijk voor de BUIG is namelijk vastgesteld op € 9.018.618. Dit resulteert in een verlaging van het inkomensdeel. Mogelijk moet het inkomensdeel van de BUIG-gelden in 2022 naar beneden worden bijgesteld. Het is echter nog te vroeg om een goede inschatting te kunnen maken van de hoogte van de bijstelling. Andere factoren spelen hierin ook een rol, zoals de ramingen van het aantal bijstandsuitkeringen (de CPB-raming is naar beneden bijgesteld) en ons toezicht op de rechtmatigheid van lopende uitkeringen en het kunnen beëindigen van onrechtmatige uitkeringen om kosten te besparen. De hoogte van de BUIG-uitkering die wij van het Rijk ontvangen voor de financiering van bijstandsuitkeringen en re-integratievoorzieningen kan op termijn namelijk worden aangepast op basis van een afnemend aantal uitkeringen. Omdat het maken van een goede inschatting op dit moment niet mogelijk is, is ervoor gekozen de bijstelling budgettair neutraal te verwerken.

Nog te dekken BTW leerlingenvervoer

In de nieuwe aanbesteding voor leerlingenvervoer was per abuis geen rekening gehouden met BTW.

Overige (technische) mutaties

Landelijke ontwikkeling Jeugd en compensatie van het Rijk

Andersson Elffers Felix (AEF) heeft in opdracht van het Rijk en de VNG onderzocht of er structureel extra middelen nodig zijn voor de uitvoering van de Jeugdwet, en welke maatregelen er genomen kunnen worden om de kosten te verlagen. Uit het rapport (gepubliceerd op 15 december 2020) blijkt onder andere dat gemeenten in 2019 zo'n € 1,7 miljard meer uitgaven aan jeugdzorg dan dat ze aan middelen ontvangen. Het onderzoek laat zien dat dit verschil tussen inkomsten en uitgaven niet houdbaar is. Dit

onderstreept de noodzaak voor een structurele oplossing voor de toenemende kosten binnen de jeugdzorg. Naar aanleiding van het AEF rapport is er door de VNG en het Rijk een stuurgroep ingesteld die een reeks maatregelen in kaart heeft gebracht die moeten leiden tot een toekomstbestendig jeugdstelsel. Het rapport van de stuurgroep laat eveneens zien dat het nodig is om de beheersbaarheid van het jeugdstelsel ingrijpend te verbeteren, zowel door effectievere en meer doelmatige sturing door (samenwerkende) gemeenten als door aanpassingen in het stelsel. In een arbitrageprocedure tussen rijk en gemeenten heeft de arbitragecommissie geoordeeld dat er voor jeugdzorg structureel extra geld van het rijk naar de gemeenten moet. In de brief over de septembercirculaire (kenmerk U20.07959) is voor 2022 eenmalig € 869.000 toegevoegd aan de algemene uitkering voor het jeugdhulpbudget. In afwachting van het besluit van het (nieuwe) kabinet trekken we, op basis van het oordeel van de arbitragecommissie en het AEF rapport, deze eenmalige toevoeging structureel door voor de jaren 2023-2025.

Actualisatie/bijstelling MIP

Jaarlijks vindt er een actualisatie van het MIP plaats. Gekeken wordt onder andere welke investeringen kunnen worden afgesloten of doorgeschoven, welke nieuwe- technische noodzakelijke en vervangingsinvesteringen gepland staan en hoe de afschrijven van de afgesloten investeringen en nieuwe investeringen zich verhouden ten opzichte van de huidige begroting. Dit is een technische exercitie waarvan we het resultaat verwerken in het structurele begrotingssaldo. De bijstelling heeft betrekking op de volgende investeringen in de categorieën 'nieuw', 'technisch noodzakelijk' en 'vervanging':

Categorie	Investering	Totaal krediet
Nieuw	Klimophoeve Vervangende nieuwbouw	4.243.782
	Klimophoeve ENG	143.000
	Wilgenhoek verduurzaamheidsmaatregelen	442.347
	Sporthal Wilderszijde	4.220.243
	Investeringen ICT 2022 Hardware	355.000
Totaal Nieuw		9.404.371
Technisch noodzakelijk	HBR veld 4 - Totaal renovatie	384.755
	HBR veld 3 - Totaal renovatie	392.864
	Weidevogels (korfbal kunstgras) - Totaal renovatie	319.794
	HVB veld 2	411.490
	Groen investering Schildersbuurt	111.475
	Vervangen speeltoestellen 2022	927.250
	Duiker Julianalaan	145.765
	Vervangen bruggen	220.495
	Renovatie OVL installaties 2022	76.725
	Vervangen OVL Julianalaan/Hoeksekade	158.100
	Vervangen OVL Bergweg-zuid	183.450
	Reconstructie Sterrenbuurt	1.491.700
	Reconstructie Kerkstraat (centrum bgh)	188.869
	Investeringen 2022 (nieuw BHP) - Wegen	909.275
	Reconstructie Weidebloemwijk (br)	412.325
	Reconstructie Dorp Zuid	1.064.351
	Vervangen en renovatie riool de Kruin (centrum Bhoek)	350.000
	Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2022	262.692
	Vervangen pompen en datatransmitter drukriolering 2022	355.511
Totaal Technisch noodzakelijk		8.366.885
Vervanging	Vervangen BBS 2022	209.450
	Verzamelcontainers 2022	378.968
	Investeringen voertuigen 2022	105.000

Investerings ICT 2022 Overig	50.000
Totaal Vervanging	743.418
Totaal	18.514.674

De kapitaallasten van deze investeringen verwerken we in het structurele begrotingssaldo.

Urentoerekening aan investeringen

In deze kadernota is de nota Activabeleid 2020 (kenmerk T20.11073) nader uitgewerkt, wat betekent dat alle te relateren kosten aan de investeringen zijn toegerekend. Ook intern gemaakte uren van projectmedewerkers zijn aan de betreffende investering toegeschreven, hetgeen een aanzienlijk voordeel oplevert in onze begroting. Conform de notitie Overhead en notitie Materiële Vaste Activa van de commissie BBV zijn gemeenten verplicht om de zogenoemde direct aan de investering toe te rekenen VAT-kosten (voorbereiding, administratie en toezicht), i.c. de uren van zowel interne als externe medewerkers, toe te rekenen aan de investering in het actief. Dit leidt op termijn tot hogere kapitaallasten en de komende jaren dus een afnemend 'voordeel'.

Uren- overhead en rentetoerekening aan grondexploitaties

Net als bij de investeringen, rekenen we bij de grondexploitaties ook alle te relateren kosten toe. Het gaat daarbij om het toerekenen van uren, overhead en rente. Met name bij de urentoerekening ontstaat er ten opzichte van de huidige begroting een nadeel. Dit is het gevolg van een lager aantal uren in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG) in 2022 in vergelijking met 2021, doordat er een aantal projecten in 2022 en verdere jaren worden afgerond. In het MPG gaan we alleen uit van de projecten die we in exploitatie hebben. Het is echter aannemelijk dat er in de komende jaren weer nieuwe projecten bij zullen komen.

Aanpassing formatie aan huidige taken

Bij de behandeling van de begroting 2021 is amendement A2020-020 Loonkosten aangenomen, waarmee de toen voorgestelde formatie-aanpassing alleen incidenteel in 2021 is toegekend. In deze kadernota kiezen we ervoor om die formatie-aanpassing vanaf 2022 structureel in te vullen. Zodat de formatie aansluit bij de taken van onze gemeente en we de bestaande beleidsinhoudelijke ambities kunnen realiseren. Als gevolg van de ombuigingen die voortkomen uit de integrale afweging kan beleid of de uitvoering daarvan worden afgeschaald, stopgezet of geïntensiveerd.

2.2.3 Stelposten

Algemene uitkering indexatie prijspeil 2021 naar 2022 (voorschot op de Meicirculaire 2021)

Bij het opstellen van de kadernota is de Meicirculaire 2021 nog niet bekend. Desalniettemin maken we alvast een inschatting op het te verwachten financiële effect van de Meicirculaire. Hiervoor grijpen we terug naar de meest recente circulaire: de Decembercirculaire 2020. In die circulaire is het ritme van de uitkeringsfactor berekend tegen constante prijzen, wat betekent dat de indexatie aan de batenzijde nog niet is verwerkt. In 2022 corrigeren we de budgetten aan de lastenkant met inflatie. Derhalve mogen we de inkomsten uit de algemene uitkering ook met inflatiecorrectie indexeren. Dit levert een voordeel op van € 1,115 mln. Het verwachte voordeel verwerken we in deze kadernota als voorschot op de Meicirculaire 2021, door middel van het vormen van een stelpost aan de batenkant. Na ontvangst van de Meicirculaire 2021 kunnen we het werkelijke financiële effect berekenen en zal blijken of de stelpost juist is geraamd.

Onvoorzien

We stellen voor om de huidige stelpost Onvoorzien van € 50.000 te verhogen met € 15.000, door deze te relateren aan het aantal inwoners van onze gemeente (€ 1 per inwoner).

Stelpost MIP

Deze stelpost had betrekking op de haalbaarheid van investeringen. Jaarlijks zien we dat het investeringsvolume niet wordt uitgegeven en investeringen daardoor niet zijn afgerond of worden doorgeschoven. Hierdoor ontstaat er een voordeel op het begrotingssaldo. Door middel van deze stelpost namen we alvast een deel van het voordeel op. Vanwege het beter begroten van onze investeringen is deze stelpost niet meer nodig en kan die worden afgeraamd. Dit is in lijn met een beter te realiseren en uit te voeren MIP. Er ontstaat daardoor een structureel nadeel van € 250.000.

2.3 Aanvullende structurele claims

In aanvulling op de nieuwe mutaties zijn er in deze kadernota ook een aantal structurele claims aangedragen die optellen bij het structurele begrotingssaldo en de financiële opgave van onze gemeente vergroten. Vanwege het grote structurele tekort waar we op afstevenen is geprobeerd om de aanvullende structurele claims tot een minimum te beperken.

Structurele claim	2022	2023	2024	2025
Presentiegelden Raad	-14.000	-14.000	-11.000	-11.000
Onderzoeken door Raad	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Omgevingswet	-	-20.000	-20.000	-20.000
Totaal aanvullende structurele claims	-24.000	-44.000	-41.000	-41.000

Presentiegelden Raad en Onderzoeken door Raad

De presentiegelden voor raadsleden zijn structureel te laag geraamd in onze begroting en dienen te worden opgehoogd met € 14.000. Daarnaast zien we een toename in het aantal aangevraagde onderzoeken door raadsleden. Het hiervoor beschikbare budget verhogen we structureel met € 10.000.

Omgevingswet

Vanwege de invoering van de Omgevingswet stijgen vanaf 2023 de structurele licentiekosten van software met € 20.000.

2.4 Bijgesteld structureel begrotingssaldo inclusief nieuwe mutaties en structurele claims

In onderstaand overzicht zijn paragraaf 2.1 t/m 2.3 cijfermatig samengevat in één tabel. Het structurele begrotingssaldo na nieuwe mutaties en structurele claims bedraagt € 2.537.000 negatief in 2022, oplopend naar € 5.954.000 in 2025. Het begrotingssaldo in 2025 is op het moment van opstellen van de kadernota een eerste inschatting, grotendeels op basis van een kopieslag van jaarschijf 2024. Onder andere de effecten van de bijstelling algemene uitkering, daling van de kapitaallasten en groei areaal kunnen het saldo in 2025 nog flink doen wijzigen. Hierdoor valt het begrotingssaldo in 2025 naar verwachting minder negatief uit. Bij het opstellen van de Begroting 2022-2025 is er een nauwkeuriger beeld van jaarschijf 2025.

	2022	2023	2024	2025
Nieuw beginstand structureel begrotingssaldo	-1.221.000	-1.648.000	-1.750.000	-1.535.000
Autonome ontwikkelingen	-843.000	-792.000	-787.000	-787.000
Algemene mutaties	-1.299.000	-714.000	-1.938.000	-4.458.000
Stelposten	850.000	849.000	847.000	846.000
Structurele claims	-24.000	-44.000	-41.000	-41.000
Structureel begrotingssaldo na nieuwe mutaties en structurele claims	-2.537.000	-2.349.000	-3.669.000	-5.975.000

2.5 Risico's en onzekerheden in de baseline

De structurele financiële opgave van onze gemeente in 2022 telt op tot een bedrag van € 2,5 mln. In hoofdstuk 4 staan de structurele ombuigingen en oplossingsrichtingen waarmee we deze financiële opgave willen tackelen.

Ondanks dat de opgave waar we nu voor staan een vrij compleet en volledig beeld geeft, zijn nog niet alle posten uitgekristalliseerd. Onvermijdelijk zitten er nog een aantal risico's en onzekerheden in de baseline die van invloed kunnen zijn op het begrotingssaldo:

1. De bijstelling van de BUIG-gelden is vooralsnog budgettair neutraal verwerkt. We hebben op dit moment nog onvoldoende zicht op de ontwikkeling van de BUIG-gelden voor onze gemeente. Het kan zijn dat hier een fors nadeel op ontstaat, maar er kan ook een klein voordeel uit komen. Bij het ontvangen van de Meicirculaire 2021 kunnen we hier waarschijnlijk meer duidelijkheid over geven.
2. Binnen het sociaal domein zijn er risico's op structurele tegenvallers in de open-einden regelingen, waarbij niet of nauwelijks financiële plafonds zijn in te bouwen. De afgelopen jaren laten zien dat onder andere door besluiten van het Rijk (bijvoorbeeld abonnementstarief Wmo) de lasten in een korte periode zeer snel kunnen groeien en het tempo van de groei ook steeds sneller toeneemt. Voor de Jeugdwet werken we aan een veranderprogramma dat moet leiden tot een afvlakking c.q. stabilisering van de stijging van de lasten (los van de groei van het aantal inwoners). De potentiële opbrengsten/besparingen van dit veranderprogramma zijn in de meerjarenraming verwerkt. Risico is dat we deze besparingen uiteindelijk niet (kunnen) realiseren en er structurele tegenvallers ontstaan. De eerstvolgende actualisatie van de risico's op structurele tegenvallers in het meerjarenbeeld vindt plaats bij de Begroting 2022-2025.
3. We hebben alvast een inschatting gemaakt van € 1.115.000 op de ontwikkeling van algemene uitkering in 2022. Deze inschatting kan zowel positiever als negatiever uitpakken. Ook hierover kunnen we na ontvangst van de Meicirculaire 2021 meer duidelijkheid geven. Een onzekere factor is de ontwikkeling van de WOZ-waarden. Bij een grotere stijging dan het landelijk gemiddelde zal dat in Lansingerland leiden tot een lagere uitkering.
4. Wij zijn er van uitgegaan dat de extra kosten van de nieuw af te sluiten CAO voor ambtenaren die in 2022 en verder neerslaan expliciet gedekt worden door een verhoging van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds.
5. Eventuele structurele meevallers voor 2022 en verder die voortkomen uit de Meicirculaire 2021 kunnen worden ingezet als compensatie voor een van de ombuigingen voor het structurele tekort; daarbij is het wel van belang eventuele risico's mee te nemen. Als er daarentegen sprake is van tegenvallers zal er een aanvullende taakstelling nodig zijn.
6. Het beeld van het begrotingssaldo is onzekerder in latere begrotingsjaren, met name in het jaar 2025. Het oplopende tekort in 2025 komt met name door een stijging van de kapitaallasten, op basis van het huidige te verwachten investeringstempo. Als dit investeringstempo niet wordt gehaald heeft dat een dempend effect op de kapitaallasten en dus op het begrotingssaldo in latere jaren.

Naast deze geïdentificeerde risico's en onzekerheden, kunnen zich op basis van voortschrijdend inzicht nieuwe ontwikkelingen en mutaties voordoen die wij op dit moment nog niet voorzien. Ook hierdoor kan het structurele begrotingssaldo nog wijzigen, zowel positief als negatief.

3 Incidentele claims ten laste van reserves

Naast de structurele claims zoals beschreven in paragraaf 2.3, zijn er in deze kadernota ook verschillende incidentele claims die door middel van reserves incidenteel worden gedekt. Incidenteel houdt in dat een claim zich maximaal 3 jaar achter elkaar voordoet. Vanwege de dekking uit reserves zijn de incidentele claims niet van invloed op het structurele begrotingssaldo.

3.1 Incidentele claims ten laste van de algemene reserve

In onderstaand overzicht staan de incidentele claims waarvan wordt voorgesteld om die uit de algemene reserve te dekken.

Incidentele claim	2022	2023	2024	2025
Praktijkondersteuners huisartsen (POH)	-307.000	-	-	-
Schuldhelpverlening	-150.000	-150.000	-150.000	-
Verkiezingen	-125.000	-	-	-
Verkiezingen (griffie)	-20.000	-	-	-
Opleidingskosten raadsleden	-20.000	-	-	-
Tijdelijke toename meldingen openbare ruimte	-76.000	-76.000	-76.000	-
Ernstig enkelvoudige dyslexie (EED)	-95.000	-	-	-
Frictiekosten flankerend beleid	PM	-	-	-
Totaal	-793.000	-226.000	-226.000	-

Praktijkondersteuners huisartsen (POH)

In het kader van de veranderingopgave jeugdhulp is er in 2020 en 2021 door de raad incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de invoering van praktijkondersteuners jeugd bij de huisartsen (POH). In het landelijk onderzoek van AEF naar het structureel financieel tekort van gemeenten voor jeugdhulp wordt de invoering van POH'ers genoemd als belangrijke maatregel om de uitgaven te beheersen. De inzet van POH'ers helpt ons om de financiële taakstelling die is opgenomen in de meerjarenbegroting te kunnen halen. In de tweede helft van 2021 neemt de raad een besluit over de inzet van POH'ers per 2022. Tot het besluit is genomen nemen we in deze kadernota nog eenmalig een incidenteel budget op van € 307.000 voor 2022.

Schuldhelpverlening

In februari 2021 stelde de raad onder voorbehoud van financiering het Plan schuldhelpverlening vast. Voor de uitvoering van schuldhelpverlening is inzet noodzakelijk van 2 fte in de functie ketenregisseur om de beleidsvoornemens en nieuwe wettelijke taken uit de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs) uit te voeren. Dit betreffen beleidsvoornemens die op aanbeveling van de Rekenkamer zijn gemaakt. Er is voor gekozen om hier 3 jaar lang een incidenteel budget voor vrij te maken van € 150.000 per jaar ten laste van de algemene reserve. Later zullen wij na evaluatie besluiten of wij het beleid willen continueren en het budget structureel in de begroting opnemen.

Verkiezingen

Op dit moment is er maar beperkt budget beschikbaar voor verkiezingen, terwijl het inwonersaantal groeit en dus ook het aantal stemgerechtigden. De kosten (drukwerk, verzendkosten, communicatie, opkomstbevordering) nemen in de komende jaren toe. Bovendien zorgt het coronaproof organiseren van de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 voor aanvullende kosten. In 2022 is er daarom incidenteel extra budget nodig van € 145.000.

Opleidingskosten raadsleden

Vanwege het aantreden van een nieuwe raad in 2022 dienen de opleidingskosten voor raadsleden in 2022 incidenteel te worden opgehoogd met € 20.000.

Tijdelijke toename meldingen openbare ruimte

Er is tijdelijk extra capaciteit nodig voor de afhandeling van klachten als gevolg van verlaging van de beeldkwaliteit in de openbare ruimte. Deze incidentele claim hangt samen met de ombuiging verlagen beeldkwaliteit van de openbare ruimte (zie paragraaf 4.5.1).

Ernstig enkelvoudige dyslexie (EED)

In 2019 en 2020 zagen we een flinke toename in het aantal EED-trajecten. Het aantal jeugdigen dat is aangemeld is twee tot driemaal zo hoog als de landelijke norm. We weten nog niet of corona hier nog extra invloed op heeft gehad. Wellicht zijn achterstanden eerder zichtbaar geworden door het thuisonderwijs. Onze inzet in de veranderopgave jeugdhulp is er op gericht het aantal aanmeldingen voor EED terug te brengen. In 2022 willen we de afwijking terugbrengen naar € 95.000 en in 2023 moet deze weer binnen de begroting blijven.

Frictiekosten flankerend beleid

Een aantal ombuigingen per beleidsveld (hoofdstuk 4) heeft personele consequenties. Er dient rekening te worden gehouden met frictiekosten bij afvloeiing van personeel in 2022.

Effect op het weerstandsvermogen

Bovenstaande onttrekkingen aan de algemene reserve hebben een effect op het weerstandsvermogen en -ratio van onze gemeente. Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder de noodzaak om direct te bezuinigen en/of de lokale lasten te verhogen. De stand van de algemene reserve is berekend op basis van de stand per 1 januari 2021 zoals gepresenteerd in de Jaarstukken 2020, namelijk € 75,8 mln. De stortingen en onttrekkingen in 2021 die reeds door de raad zijn vastgesteld, tellen op tot de beginstand per 1 januari 2022. Dit is exclusief de reservemutaties van de Zomerrapportage 2021 waar de raad nog formeel over moet besluiten. In onderstaande tabel staat het verloop van het weerstandsvermogen en -ratio over de jaren 2022-2025.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2023	2024	2025
Stand algemene reserve per 01/01	67.514	76.198	75.748	74.926
Bestaande toevoegingen	75	59	355	355
Bestaande onttrekkingen	-888	-611	-59	59
Nieuwe onttrekkingen kadernota	-793	-226	-226	-
Terugstorten onttrekking instellen reserve Boeterente	10.300	-	-	-
Saldo kadernota	-10	328	-892	-3.198
Weerstandsvermogen per 31/12	76.198	75.748	74.926	72.142
Benodigde weerstandscapaciteit	47.900	47.900	47.900	47.900
Ratio weerstandsvermogen	1,6	1,6	1,6	1,5

Met een ratio weerstandsvermogen van 1,6 in de jaren 2022, 2023 en 2024 en 1,5 in 2025 is Lansingerland ruimschoots in staat om financiële tegenvallers op te vangen. De ratio ligt binnen de bandbreedte van de door de raad gewenste marge 'ruim voldoende' (tussen de 1,4 en 2,0), waarbij de raad streeft naar een ratio van 1,7. In 2025 daalt de ratio naar 1,5, mede door het negatieve begrotingssaldo in deze kadernota. Zoals reeds aangegeven is het saldo in 2025 op het moment van opstellen van de kadernota een eerste inschatting, wat nog zal wijzigen naar gelang er meer duidelijkheid komt over effecten van onder andere de bijstelling algemene uitkering, daling kapitaallasten en groei areaal. Hierdoor valt het begrotingssaldo in 2025 naar verwachting minder negatief uit.

Het weerstandsvermogen zal nog stijgen door het voorstel over het verkrijgen van cumulatief preferente aandelen van Stedin. Voorgesteld wordt om voor maximaal € 13,5 mln. aan aandelen te verkrijgen. Als de raad akkoord gaat met het voorstel zal de algemene reserve worden verhoogd met het bedrag waarvoor de nog uit te geven aandelen worden verkregen, ten laste van de reserve Enecogelden. Hierover neemt de raad op 3 juni 2021 een besluit. Afhankelijk van de hoogte van de te verkrijgen aandelen, stijgt de ratio met minimaal 0,1 en maximaal 0,3 en komen we op of boven de streefratio van 1,7 uit.

3.2 Incidentele claims ten laste van specifieke reserves

In onderstaande tabel staan twee incidentele claims waarvan wordt voorgesteld om die ten laste te brengen van de reserve Enecogelden en de reserve Crisismaatregelen.

Incidentele claim	Reserve	2022	2023	2024	2025
Horti Science	Enecogelden	-1.205.000	-1.205.000	-1.205.000	-
Compensatieregeling t.b.v. bedrijven en kwetsbare mensen	Crisismaatregelen	-500.000	-	-	-
Omgevingswet	Actieplan Omgevingswet	-530.000	-330.000	-	-
Totaal incidentele claims ten laste van specifieke reserves		-2.235.000	-1.535.000	-1.205.000	

Horti Science

Horti Science is één van de tien opgaven van het Toekomstperspectief Lansingerland. Een belangrijke opgave, want dit economische cluster is goed voor éénderde van de werkgelegenheid in Lansingerland én staat centraal in de profilering van onze gemeente ('Lansingerland: Home of Horti Science'). Innovatie binnen zowel de tuinbouwsector als duurzaamheid zijn onderdeel van het coalitieakkoord. We hebben een groot innovatief cluster aan glastuinbouwbedrijven inclusief drie wereldmarktleiders, Wageningen Universiteit als internationaal gerenommeerd onderzoeksinstituut en groene onderwijsinstellingen in onze gemeente of om de hoek. De vele kansen die dit biedt voor onze inwoners, ondernemers en kennisinstellingen willen we de komende jaren verzilveren. Dit vraagt om investeringen in uitvoeringscapaciteit en projecten gericht op 5 verschillende deelonderwerpen: Innovatie, Onderwijs-arbeidsmarkt, Gezondheid & Welzijn, Duurzaamheid en Gebiedsontwikkeling. Dit werken we komende maanden uit in de Horti Science Visie en bijhorend uitvoeringsprogramma. Op basis van de huidige inzichten is er voor de jaren 2022, 2023 en 2024 incidenteel € 1,2 miljoen per jaar nodig.

Compensatieregeling t.b.v. bedrijven en kwetsbare mensen

Er zal incidenteel maximaal € 500.000 beschikbaar komen in een fonds voor corona-ondersteuning. Dit fonds is bedoeld voor subsidie aan lokale bedrijven en kwetsbare mensen, nadat al gebruik is gemaakt van compensatieregelingen van het Rijk. Gedacht kan worden aan (gedeeltelijke) tegemoetkoming voor de OZB-stijging op niet-woningen.

Omgevingswet

De Omgevingswet zal op 1 juli 2022 in werking treden. Dit betekent concreet dat vanaf die datum alles wat in de fysieke omgeving gebeurt onder de Omgevingswet valt. Ten behoeve van de invoering van de Omgevingswet is er gewerkt aan een projectplan, inclusief projectbegroting.

De projectbegroting bestaat uit drie onderdelen:

1. kosten voor het instellen van het projectteam;
2. programmatische kosten: kosten per spoor die voortkomen uit bijvoorbeeld leveringen van derden;
3. personele kosten: personele kosten die wij met een uurtarief op basis van ingeschatte uren van medewerkers hebben bepaald (urenraming).

Voor het uitvoeren van de projectbegroting is in de jaren 2022 en 2023 budget nodig van respectievelijk € 530.000 en € 330.000. De structurele kosten en financiële effecten van de Omgevingswet zijn niet in de

projectbegroting opgenomen. Het gaat hier dus uitsluitend om incidenteel benodigd budget, wat wordt onttrokken aan de reserve Actieplan Omgevingswet.

In totaal zijn de incidentele claims over de jaren 2022-2024 € 6.220.000. Hiervan wordt voorgesteld om € 1.245.000 te dekken uit de Algemene reserve, € 3.615.000 te dekken uit de reserve Enecogelden, € 500.000 te dekken uit de reserve Crisismaatregelen en € 860.000 te dekken uit de reserve Actieplan Omgevingswet.

4 Ombuigingen per beleidsveld

Een structureel sluitende begroting in 2022 is ons voornaamste uitgangspunt en tevens een vereiste van de provincie. Zonder maatregelen stevenen we af op een groot structureel tekort van € 2,5 miljoen in 2022. Door middel van verschillende ombuigingen per beleidsveld zorgen we ervoor dat we de financiële opgave het hoofd bieden. Ombuigingen doen altijd pijn, maar door zelf aan de knoppen zitten nemen we onze verantwoordelijkheid voor een gezonde financiële huishouding en behouden we onze autonomie. In dit hoofdstuk beschrijven we de ombuigingen op het niveau van maatregelen per beleidsveld. Er is gezocht naar een zo evenwichtig mogelijke verdeling van de pijn, waarbij onze inwoners en de samenleving altijd centraal staan en de uitvoering zoveel mogelijk is ontzien.

Ombuigingen per beleidsveld	2022	2023	2024	2025
Beleidsveld 1.3 Dienstverlening	246.000	246.000	246.000	246.000
Beleidsveld 2.1 Veiligheid	100.000	100.000	100.000	100.000
Beleidsveld 4.1 Samenleving, 4.2 Jeugd, 4.3 Participatie en 4.4 Wmo (Sociaal Domein)	375.000	525.000	625.000	625.000
Beleidsveld 5.1 Openbare Ruimte	350.000	350.000	350.000	350.000
Beleidsveld 6.3 Economie	140.000	140.000	140.000	140.000
Beleidsveld 6.4 Duurzaamheid	216.000	216.000	216.000	216.000
Algemene dekkingsmiddelen	1.100.000	1.100.000	1.100.000	1.100.000
Totaal ombuigingen	2.527.000	2.677.000	2.777.000	2.777.000

4.1 Beleidsveld 1.3 Dienstverlening: *Op naar een passende maat*

Binnen het beleidsveld Dienstverlening kennen we veel wettelijke taken en uitvoeringsverplichtingen. In de manier waarop deze taken en verplichtingen vorm krijgen, zijn wij grotendeels vrij. Afgelopen jaren is regelmatig zeer kritisch gekeken naar de taakverdeling binnen, en het herstructureren van, het team Service & Contact om te komen tot een toekomstbestendig team in een digitale wereld. Door het doorvoeren van verdere en veel ingrijpendere herzieningen, zijn ombuigingen in uitvoering en beleid te realiseren.

Begrotingsknoppen	2022	2023	2024	2025
Stoppen opdracht Veranderopgave Visie op Dienstverlening	85.000	85.000	85.000	85.000
30% kortere afhandeltijden en openingstijden, sluiten Snip	79.000	79.000	79.000	79.000
Processen kostendekkend inrichten	62.000	62.000	62.000	62.000
Beleid rondom Lansingerlands Initiatief niet meer uitvoeren	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal Dienstverlening	246.000	246.000	246.000	246.000

4.1.1 Stoppen opdracht Veranderopgave Visie op Dienstverlening

We vullen de functie projectleider Veranderopgave Dienstverlening niet langer in. We stoppen daarmee met de Veranderopgave Visie op Dienstverlening. Ook de uitkomsten uit het uitwerkingsplan worden niet geïmplementeerd waardoor organisatiebreed geen nieuwe beleidslijnen ontstaan. Overigens werd en wordt onze dienstverlening al hoog gewaardeerd door onze inwoners. Met deze ombuiging stellen we derhalve onze hoge ambities bij naar een gemiddelde gemeente. De projectleider levert in april de bevindingen van het onderzoek op en daarmee stoppen wij de Veranderopgave Visie op Dienstverlening. Hiermee wordt besparing gerealiseerd van € 85.000 structureel.

4.1.2 30% kortere afhandeltijden en openingstijden, sluiten Snip

De dienstverlening van de gemeente verloopt via verschillende kanalen: post, telefonie, digitaal

(e-mail, sociale media en website) en fysiek (balie en receptie). Door de focus te verleggen naar digitale kanalen en het dienstverleningsniveau op het gebied van telefonisch en fysiek contact te verlagen is het mogelijk om hier efficiëntie winst te behalen in de organisatie. Deze beweging is gebaseerd op het omvormen van het Servicepunt en het terugbrengen van het serviceniveau en -normen in de fysieke dienstverlening.

De herontwikkeling van de Snip is definitief. De gemeente sloot een huurcontract van 5 jaar af voor het realiseren van een servicepunt in Bleiswijk. Het inrichten van de locatie (meubels, ICT, verhuizing) kost € 20.000 incidenteel in 2022. Met het definitief sluiten van het servicepunt in Bleiswijk worden deze kosten niet gemaakt. Het afgelopen jaar is gebleken dat de balie in Bergschenhoek heel prima alle klantstromen uit de drie kernen kan opvangen en zeer efficiënt kan wegwerken. Met de sluiting van het servicepunt moet het huurcontract worden afgekocht, of een andere huurder worden voorgedragen die het contract kan overnemen.

Naast het definitief sluiten van het servicepunt in Bleiswijk, brengen we de openingstijden van de receptie en balie terug van 5 dagen per week van 12:00 tot 19:00 uur naar een raam van 5 dagen per week van 12:00 tot 17:00 uur. Door de beschikbare tijd per afspraak in de afsprakenplanner terug te zetten van 15 minuten naar 10 minuten verwerken wij nagenoeg hetzelfde aantal producten per dag in een kortere openingstijd. Het terugbrengen van de beschikbare tijd per klant betekent dat we geen luisterend oor kunnen bieden en geen extra vragen kunnen beantwoorden, of extra dienstverlening kunnen bieden. We schroeven de dienstverlening per tijdslot terug tot de basis (het sec aanvragen of uitreiken van documenten). We zorgen ervoor dat we blijven voldoen aan de uitvoering van onze wettelijke taken op minimaal serviceniveau.

Met het verkorten van de openingstijden en het verkorten van de beschikbare tijd is het noodzakelijk dat we een Servicecontactcenter inrichten en goed prioriteren op taken en producten met een wettelijke afhandeltermijn en spoedafspraken. Hierdoor daalt het servicelevel op taken en producten met niet wettelijke afhandeltermijnen waardoor het risico op klachten en een politiek afbreukrisico bestaat.

Bijkomende ombuiging is dat de inzet van de beveiliging in Bleiswijk niet langer nodig is en dat de inzet van de beveiliging in Bergschenhoek kan worden afgeschaald.

In totaal levert deze ombuiging een structureel bedrag op van € 79.000 en daarbovenop een incidenteel bedrag van € 20.000 in 2022.

4.1.3 Processen kostendekkend inrichten

Medische keuring GPK

Momenteel wordt de medische keuring die bij de aanvraag van een Gehandicaptenparkeerkaart (GPK) hoort, vergoed door team Service & Contact. Deze kosten laten betalen door de inwoner levert een besparing op van € 27.000 (300 aanvragen x € 90 kosten medische keuring).

Verhogen leges huwelijken

De leges voor de huwelijken verhogen we met € 115 per product. Deze verhoging zorgt ervoor dat we de huwelijken, inclusief de wettelijke verplichting tot het aanbieden van gratis huwelijken, kostendekkend kunnen wegzetten (dichten van gat € 35.000: 300 huwelijken x € 115 per huwelijk).

Thuisbezorgen reisdocumenten

Voor het team Service & Contact ligt een motie ter behandeling aangaande het thuisbezorgen van reisdocumenten. Wij geven gehoor aan deze motie. Wij bieden het thuisbezorgen aan tegen kostprijs. Het thuisbezorgen van reisdocumenten tegen kostprijs levert dan wel geen besparing op, maar zorgt er tegelijk wel voor dat er geen extra gat van € 45.000 ter dekking ontstaat (3.000 documenten per jaar x € 15 per document).

De medische keuring GPK en het verhogen van de leges op huwelijken levert gezamenlijk een structureel bedrag op van € 62.000.

4.1.4 *Beleid rondom Lansingerlands Initiatief niet meer uitvoeren*

Door het schrappen van het Lansingerlands Initiatief vervalt de mogelijkheid voor inwoners om aanspraak te maken op een stimuleringsbijdrage voor het realiseren van inwoners-initiatieven door middel van het wedstrijd-concept van het Lansingerlands Initiatief. Inwoners kunnen nog altijd initiatieven indienen, die dan vervolgens door de vakafdeling getoetst worden op meerwaarde, haalbaarheid en passendheid binnen de beleidskaders. Vervolgens bepaalt het team of er ondersteuning (in welke vorm dan ook) of een aanmoedigingsbedrag vanuit een eigen budget of een subsidieregeling wordt toegekend. Centrale regie en coördinatie op en begeleiding van de initiatieven komt te vervallen. Dit levert een besparing op van € 20.000 structureel.

4.2 Beleidsveld 2.1 Veiligheid: Advisering efficiënter

Het beleidsveld Veiligheid beschikt over een beperkt budget, waarvan meer dan de helft wordt besteed aan de Veiligheidsregio (VRR). Daar hebben wij beperkte invloed op. Desondanks is het gelukt om ook binnen het beleidsveld Veiligheid een ombuiging te realiseren.

Begrotingsknoppen	2022	2023	2024	2025
Afschalen niveau van juridische dienstverlening t.b.v. aanvraag vergunningen	100.000	100.000	100.000	100.000
Totaal Veiligheid	100.000	100.000	100.000	100.000

4.2.1 *Afschalen niveau van juridische dienstverlening t.b.v. aanvraag vergunningen*

Bij vergunningverlening en juridische advisering herordenen we de taken. Dit is een relatief beperkte ombuiging en leidt tot structureel lagere lasten.

Bij vergunningverlening gaan we de medewerkers meer inzetten op de individuele kwaliteiten en we passen de werkprofielen daarop aan. De functiewaardering wordt op het takenpakket afgestemd. We voeren een efficiency door in de adviesfuncties (rest-uren) en de juridische advisering.

Het nadelige effect hiervan kan zijn dat de vergunningverlening een langere doorlooptijd krijgt en dat bij piekbelastingen incidenteel extra capaciteit moet worden ingehuurd.

Het 'voordeel' van deze maatregel is dat de burger daar relatief weinig van zal merken. Ook de veiligheids- en handhavingsdoelstellingen worden hierdoor niet nadelig beïnvloed.

Met deze maatregel wordt er structureel € 100.000 bespaard. Dit is als volgt opgebouwd:

Besparingsmaatregel	Effect
Besparing advies	€ 31.000
Besparing junior jurist	€ 75.000
Besparing ondersteuning (resturen)	€ 10.000
Extra voor functiebeschrijving- en waardering (fuwa) vergunningverlening	-/- € 16.000
Totaal besparing	€ 100.000

4.3 Beleidsveld 4.1 Samenleving, 4.2 Jeugd, 4.3 Participatie en 4.4 Wmo (Sociaal Domein): *Strenger aan de poort*

Ook de beleidsvelden binnen het sociaal domein moeten naar rato een bijdrage leveren aan de te realiseren structurele ombuiging. Door het maken van strategische keuzes, beleid nauwkeuriger en

effectiever in te zetten en daar ook intensief regie op te voeren proberen we het grootste deel van de ombuiging te realiseren zonder daarbij de meest kwetsbare inwoners van onze gemeente te raken.

Begrotingsknoppen	2022	2023	2024	2025
Minder inzet Jeugdhulp door strategisch contractmanagement en intensieve casusregie	145.000	245.000	345.000	345.000
Minder instroom in maatwerkvoorzieningen Wmo en Jeugdhulp door aanpassingen in onze indicatiewerkwijze en verordening	150.000	200.000	200.000	200.000
Stoppen met de pilot 'Het Nieuwe Wij' voor inwoners met een bijstandsuitkering	50.000	50.000	50.000	50.000
Inperken inzet re-integratievoorzieningen	30.000	30.000	30.000	30.000
Totaal Sociaal Domein	375.000	525.000	625.000	625.000

4.3.1 Minder inzet Jeugdhulp door strategisch contractmanagement en intensieve casusregie

Strategisch contractmanagement

We voorkomen inzet van jeugdhulp die niet op onze beleidsdoelen aansluit en/of onrechtmatig is, waardoor we kosten besparen. We investeren hiervoor incidenteel (2022 en 2023) in extra fte voor strategisch contractmanagement voor de jeugdhulp die wij lokaal inkopen. Met deze tijdelijke investering professionaliseren we ons contractmanagement, waardoor we sterker kunnen sturen en controleren op de doelmatigheid en rechtmatigheid van de lokaal gecontracteerde zorgaanbieders. Op deze manier zorgen we ervoor dat de hulp die wij hebben ingekocht, wordt ingezet voor het beleidsdoel dat wij ermee hebben en dat het geld dat wij hieraan besteden op de juiste plek terecht komt. We sluiten hiermee aan op de landelijke aandacht voor aanbodsturing en de rechtmatigheid van zorguitgaven (o.a. Follow the money). Op dit moment zijn lokaal gecontracteerd: basis ggz, dyslexiezorg en hulp aan jeugdigen met een beperking.

In 2022 levert dit een bruto-besparing op van € 145.000 bij een investering van € 50.000 (0,5 fte inhuur); de netto-besparing bedraagt € 95.000. In 2023 is de netto-besparing € 195.000 bij een investering van € 100.000 (1 fte inhuur). Vanaf 2024 betreft het een blijvende netto-besparing met professioneel contractmanagement van € 295.000 en is er geen investering meer benodigd.

Intensivering casusregie

We bevorderen doorstroom en uitstroom van Jeugdhulp door 1 fte jeugdconsulenten toe te voegen voor de inzet van intensieve casusregie. Met deze investering (1 fte) kunnen we de inzet van jeugdhulp beter monitoren en eerder stoppen met niet-effectieve inzet. Dit levert een besparing op voor verschillende soorten jeugdhulp. Deze intensieve casusregie zetten we in voor de relatief kleine groep cliënten die 'verantwoordelijk' is voor een relatief groot deel van de zorguitgaven. In 2020 onderzochten we deze groep en concludeerden we dat het moeilijk is om voor deze groep de juiste hulp te vinden die goed aansluit. Hiervoor is veelvuldig contact nodig met het gezin en betrokken partijen en een strakke regie op de hulp. Het recent gepubliceerde AEF-onderzoek naar jeugdhulp noemt het versnellen van uitstroom en doorstroom naar de wlz als belangrijke sturingsknoppen. Met deze werkwijze zetten we daar op in. Dit is in lijn met de wens van de raad. Het betreft een structurele bruto-besparing van € 130.000 bij een investering van € 80.000; de netto-besparing bedraagt € 50.000 per jaar.

De totale besparing van de twee maatregelen bedraagt € 145.000 in 2022, oplopend naar € 245.000 in 2023 en € 345.000 in 2024 en verder.

4.3.2 Minder instroom in maatwerkvoorzieningen Wmo en Jeugdhulp door aanpassingen in onze indicatiewerkwijze en verordening

Indicatiesturing huishoudelijke hulp Wmo

We wijzigen onze indiceringswerkwijze, waardoor we bij bepaalde aanvragen minder uur huishoudelijke hulp toekennen. Hiermee verwachten we gemiddeld 30 minuten minder te indiceren per week voor

inwoners die nog niet eerder Hulp bij het huishouden (Hbh) gehad hebben. Pas wanneer echt nodig breiden we uit. Dit levert een kostenbesparing op vanaf 2022 die toeneemt met het aantal nieuwe indicaties. De verwachte besparing in 2022 bedraagt minimaal € 50.000 die oploopt in 2023 naar € 100.000.

Inkomenstoets informele pgb's Jeugd

We stoppen boven een bepaalde inkomensgrens met het vergoeden van informele pgb's voor ouders die zelf jeugdhulp bieden aan hun kind,. Dit nemen we op in de verordening, waardoor we deze maatregel kunnen toepassen voor alle nieuwe aanvragen van informele pgb's. Dit geldt ook voor informele pgb's die aflopen. Dit levert een kostenbesparing op vanaf 2022 die toeneemt met het aantal afgelopen indicaties en nieuwe aanvragen van informele pgb's. Naar verwachting levert dit uiteindelijk een financieel nadeel op voor 30-40 gezinnen, ten opzichte van de huidige situatie waarin zij dit pgb wel krijgen, van gemiddeld € 12.500,- per jaar. De verwachte structurele besparing bedraagt vanaf 2022 € 100.000 per jaar, omdat we reeds in de begroting rekening houden met een afname van pgb's als effect van de Veranderopgave Jeugd. Uitgangspunt daarbij is dat ten minste 20% van de 30-40 gezinnen die gebruik maken van het informele pgb niet overgaat naar een formeel pgb of Zorg in Natura (ZIN).

De totale besparing van de twee maatregelen bedraagt € 150.000 in 2022, oplopend naar € 200.000 in 2023 en verder.

4.3.3 Stoppen met de pilot 'Het Nieuwe Wij' voor inwoners met een bijstandsuitkering

We beëindigen de pilot 'Het Nieuwe Wij'. We constateerden dat de coronamaatregelen grote impact hadden op de uitvoering van deze pilot. Zo waren groepsbijeenkomsten voor zowel ondernemers als kandidaten niet toegestaan. Mede daarom heeft deze aanpak onvoldoende geleid tot de verwachte duurzame uitstroom naar betrokken Lansingerlandse werkgevers. Wel hebben we lering getrokken en gezien dat de deelnemers de persoonlijke aandacht in deze werkwijze erg waarderen. 30 deelnemers namen deel aan deze pilot. Door met deze pilot te stoppen besparen we vanaf 2022 structureel € 50.000.

4.3.4 Inperken inzet re-integratievoorzieningen

We verlagen opnieuw het budget voor re-integratietrajecten, waardoor een beperkt budget overblijft van ongeveer € 120.000. De besparing in combinatie met de verwachte stijging van het aantal uitkeringen betekent dat we keuzes moeten maken voor de inzet van re-integratietrajecten. Dit heeft gevolgen voor de begeleiding van onze werkzoekenden. Een keuze kan zijn dat we geen re-integratie meer inzetten voor inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt en geen scholingstrajecten meer vergoeden voor inwoners met een korte afstand tot de arbeidsmarkt. Hierdoor daalt de participatie van onze kandidaten en stromen er minder inwoners uit ons bijstandsbestand. Er is een risico dat de uitkeringslasten voor de gemeente hierdoor toenemen. Het Rijk heeft incidentele middelen aan de arbeidsmarktsregio verstrekt met als doel een gerichte aanpak te ontwikkelen tegen de groeiende werkloosheid als gevolg van de coronacrisis. Dit kan de toename van de uitkeringslasten in Lansingerland mogelijk wat verzachten.

Bij de begroting 2021 is al de keuze gemaakt om het budget voor re-integratie niet mee te laten stijgen met de verwachte stijging van het aantal uitkeringen. Hierdoor moeten er nu al keuzes worden gemaakt in de begeleiding door focus op bepaalde doelgroepen. Door de aanvullende ombuigingen op dit budget is het onvermijdelijk om ingrijpende keuzes te maken in de begeleiding aan uitkeringsgerechtigden. Dit effect versterkt nog verder door de verwachte stijging van het aantal bijstandsgerechtigden. Volgens het CPB zorgt het aflopen van de coronasteunmaatregelen voor herstructureringen en faillissementen, waardoor de werkloosheid oploopt. Hoe groot de stijging van het aantal uitkeringen precies zal zijn, is op dit moment nog onduidelijk. Met een verlaging van het re-integratiebudget, kunnen we de huidige 789 inwoners (inclusief partners) inwoners met een bijstandsuitkering niet allemaal ondersteunen richting de arbeidsmarkt. De verwachte stijging van het aantal uitkeringen betekent dat we nog meer inwoners niet kunnen ondersteunen bij hun re-integratie. Dit heeft zowel gevolgen voor de uitstroom, als voor het ontwikkelperspectief van kandidaten.

Ook zijn we bezig met een aanbesteding voor nieuwe re-integratiebedrijven. Hoe lager het budget, hoe lastiger het is om goede partijen te laten reageren en aan ons te binden. De kwaliteit van onze re-integratievoorzieningen kunnen dan onder druk komen te staan.

De verlaging van het budget levert vanaf 2022 een structurele besparing op van € 30.000.

4.4 Beleidsveld 5.1 Openbare Ruimte: *Naar een schoon en sober beleid*

De beeldkwaliteit van de openbare ruimte is belangrijk. Onze inwoners hechten veel waarde aan de openbare ruimte, zeker tijdens deze Corona-pandemie. De afgelopen jaren is er veel aan gedaan om de beeldkwaliteit op gewenst niveau te brengen. Het beheer van de openbare ruimte was dan ook één van de speerpunten uit het coalitieakkoord. Uit een recent uitgevoerd belevingsonderzoek openbare ruimte (najaar 2020) blijkt dat onze inwoners de kwaliteit van de openbare ruimte erg waarderen. Uiteraard zouden we het kwaliteitsniveau graag willen vasthouden. Echter zal ook de openbare ruimte moeten bijdragen aan het oplossen van de financiële opgave, door een verlaging van het algehele niveau van de beeldkwaliteit. Te denken valt hierbij aan minder frequent grasmaaien, meer zwerfafval, meer oneffenheden in stoepen, minder strak asfalt etc.

Begrotingsknoppen	2022	2023	2024	2025
Verlagen beeldkwaliteit van de openbare ruimte (centra A->B, rest B->C)	350.000	350.000	350.000	350.000
Totaal Openbare Ruimte	350.000	350.000	350.000	350.000

4.4.1 *Verlagen beeldkwaliteit van de openbare ruimte*

We verlagen de beeldkwaliteit van de openbare ruimte (reguliere areaal) van B naar C. Centra en stationsgebieden verlagen we van A naar B. Daarmee draaien we deels de verhoging van de beeldkwaliteit van de openbare ruimte terug, zoals vastgelegd in het Coalitieakkoord.

Met de bijstelling van het regulier areaal van B naar C besparen we vanaf 2022 structureel € 250.000. De beeldkwaliteitsverlaging in de centra en stations van A naar B (station Lansingerland-Zoetermeer uitgezonderd, hier zijn aparte privaatrechtelijke afspraken over) levert vanaf 2022 een structurele besparing op van € 100.000. De totale beeldkwaliteitsverlaging leidt tot een besparing van maximaal € 350.000.

Bij deze te realiseren besparing verwachten we, als gevolg van de beeldkwaliteitsverlaging, meer meldingen en klachten te moeten afhandelen. In de coronaperiode is nu al een stijging van het aantal (complexe) klachten en meldingen te zien. Dit vergt veel capaciteit. We zien dat inwoners steeds mondiger worden en zich soms minder goed neerleggen bij een afwijzing. Het zou goed kunnen dat deze trend zich voortzet. Een beeldkwaliteitsverlaging versterkt dit effect. Om deze reden stellen we voor om tijdelijk capaciteit toe te voegen van 1 fte in schaal 9 (€ 76.000 per jaar), zie hiervoor de incidentele claims ten laste van de algemene reserve in hoofdstuk 3. Na een nader te bepalen periode kan bezien worden of dit structureel nodig is. Of structureel meer capaciteit nodig is, hangt af van de mate waarin de trend dat we als organisatie steeds meer meldingen en klachten moeten afhandelen doorzet.

Riolering

In tegenstelling tot andere kapitaalgoederen, heeft Riolering geen beeldkwaliteitscriterium waaraan het moet voldoen. Voor Riolering geldt dat we aan de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater moeten voldoen. De invulling hiervan is beschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2021-2025, dat op 26 november 2020 door de gemeenteraad is vastgesteld. Het GRP is het huidige kader voor beheer- en onderhoudsactiviteiten voor het kapitaalgoed Riolering.

Daarnaast zijn in het GRP enkele thema's benoemd die we belangrijk vinden en waar we de afgelopen jaren aandacht aan besteed hebben, maar zeker ook in de toekomst aandacht voor hebben.

Klimaatadaptatie en aandacht voor duurzaamheid zijn een gemeente brede thema's waar Riolering actief

aan deelneemt. Bij de voorbereiding van werkzaamheden nemen we maatregelen om eventuele toekomstige problemen - als gevolg van klimaatverandering - op te lossen en zo wateroverlast of droogteproblemen te voorkomen.

Om het beheer en onderhoud optimaal uit te voeren is meten, monitoren, op orde brengen en houden van gegevens noodzakelijk. Afgelopen jaren hebben we de eerste stappen hiertoe gezet en daar gaan we de komende jaren mee verder. Om het aantal storingen van drukrioleringsgemalen terug te dringen, investeren we extra om de gemalen en drukriolering te optimaliseren.

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

Op 26 november 2020 is het nieuwe GRP 2021-2025 vastgesteld. Tijdens de behandeling van het plan in de Raad is toegezegd dat de financiering van de rioleringsprojecten op de lange termijn nader zou worden onderzocht. Omdat in Lansingerland in de jaren rond de eeuwwisseling veel is gebouwd (VINEX), zullen de vervangingsinvesteringen over 30-40 jaar een piek kennen. Om de kosten als gevolg van de vervangingen ook op lange termijn te kunnen dekken, stijgt de rioolheffing vanaf 2022 met 1,25% per jaar. Daarnaast houden we rekening met een indexering van de kosten met 1,6% per jaar. De tarieven voor de rioolheffing vanaf 2022 zijn gebaseerd op bovenstaande uitgangspunten.

4.5 Beleidsveld 6.3 Economie: *Terug naar de basis*

We bouwen de economische portefeuille af en gaan terug naar de basis, wat betekent dat we stoppen met de A12 corridor en de economische dienstverlening en -beleid afschalen tot wettelijke minimaal beleid. Dit vertaalt zich in het beperken van de economische beleidsadvisering aan ondernemers en het stopzetten van het project voor A12 corridor. Het economische beleidsveld wordt hierdoor beperkt, waardoor er op complexere economische onderwerpen minder kan worden geadviseerd. In totaal besparen we op de economische portefeuille vanaf 2022 structureel € 140.000:

Begrotingsknoppen	2022	2023	2024	2025
Economische dienstverlening en beleid afschalen tot wettelijke minimaal beleid	95.000	95.000	95.000	95.000
Stoppen met A12 corridor	45.000	45.000	45.000	45.000
Totaal Economie	140.000	140.000	140.000	140.000

4.6 Beleidsveld 6.4 Duurzaamheid: *Focus op de grootste impact*

We gaan het duurzaamheidsbeleid aanscherpen aan de hand van drie principes: concentreren, normaliseren en toevertrouwen. Zo maken we van de financiële nood een deugd. De herijkte uitvoeringsagenda duurzaamheid die u binnenkort ontvangt zal langs die principes tot stand zijn gebracht. Wat betekent dit?

Concentreren: Door binnen de meer dan 20 lopende duurzaamheidsprojecten nog meer focus aan te brengen, stellen we zeker dat we tijd en middelen richten op die thema's die uiteindelijk de meeste duurzaamheidsimpact opleveren én waar we als lokale overheid een essentiële bijdrage aan moeten leveren zoals publieke coördinatie of infrastructuur. De herijkte uitvoeringsagenda duurzaamheid die u binnenkort ontvangt zal bijvoorbeeld de energietransitie in de glastuinbouw centraal stellen, omdat die sector vele malen meer CO₂-uitstoot veroorzaakt dan onze complete gebouwde omgeving en voor zijn concurrentievermogen afhankelijk is van het slagen van deze transitie (impact), en omdat publieke coördinatie vereist blijkt in dit complexe speelveld (essentiële overheidsbijdrage). Anderzijds kiezen we zo voor een terughoudende en reactieve rol in een minder prioritair project als de Regionale Energie Strategie (RES).

Normaliseren: Centraal voor ons staat dat het ambitieniveau van duurzaamheidsbeleid binnen projecten en gebiedsopgaven ondanks deze ombuigingen op gelijk niveau kan blijven. De reeds gestelde kaders zijn leidend en investeringen worden door initiatiefnemers betaald (zoals een klimaatadaptieve inrichting van

de openbare ruimte al vanuit grondexploitaties betaald wordt). Duurzaamheid vormt op steeds meer terreinen een vast onderdeel van de norm. Dit is binnen veel beleidsvelden al gebeurd, bijvoorbeeld door opname in de leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR) en leidraad Duurzame Gebiedsontwikkeling (DGO)). Waar nodig actualiseren we dergelijke normen om aan te blijven sluiten bij onze duurzaamheidsdoelen. Zo wordt de verantwoordelijkheid binnen de organisatie gelegd waar die hoort en spelen we capaciteit vrij binnen team duurzaamheid voor de meer innovatieve projecten en die zaken die onder ‘concentreren’ genoemd zijn.

Toevertrouwen: Samenwerking met bewonersinitiatieven op duurzaamheidsvlak doen we al volop, zowel ambtelijk als ook steeds frequenter bestuurlijk. We faciliteren de initiatieven vanuit deze organisaties. Denk aan de Plukberm langs de Hoeksekade door Lansingerland Samen Duurzaam, de samenwerking met energiecoöperatie Nieuwe Lansinger Stroom en op heel veel plekken het zelfbeheer door Rotta-vrijwilligers. Ook werken we samen met warmtecoöperaties in de tuinbouw en heel vele anderen. Het is wenselijk om nog veel steviger vanuit onze visie op kracht van onze samenleving aan maatschappelijk initiatief de ruimte te geven, maar het initiatief niet over te nemen. Er zit zoveel energie in onze samenleving! Concreet: Medewerkers duurzaamheid zien erop toe dat de gemeenten randvoorwaarden schept, maar neemt geen eigenaarschap over van iets wat als een goed idee vanuit de samenleving begon. Hoe we dat doen? Na het succes van de eerste drie groenblauwe schoolpleinen ondersteunen we bij het verspreiden van kennis en houden we budget beschikbaar voor realisatie. Maar, scholen kunnen geheel zelf bepalen hoe en wanneer ze hiervoor een plan (laten) maken en of ze voor hulp bij de gemeenten aankloppen. Ander voorbeeld: het project Tuin van de toekomst is uit de pilotfase en kan na onze opstart landen bij maatschappelijke partners die tot nu toe al enthousiaste ambassadeurs hiervan geweest zijn, zoals een natuurorganisatie en hoveniers. Waar we zien dat mede-overheden hun verantwoordelijkheid pakken, zoals de waterschappen van Schieland en Delfland die per 1 juli allebei een subsidieregeling voor groene daken etc. aanbieden, zullen we voortaan doorverwijzen naar die regelingen en onze regeling beëindigen. Ook dragen we het project Holland Rail Terminal (HRT) over aan de initiatiefnemers. We weten namelijk dat de volgende stap bij Provincie en Rijk vandaan moeten komen die vooralsnog op deze lijn personenvervoer voorrang geeft boven goederenvervoer. Ook zijn de betrokken ondernemers nu druk met het uitrollen van hun concept aan de Betuwelijn en komen zij vanzelf bij ons terug bij gebleken succes.

Samenvattend: door te concentreren, normaliseren toe te vertrouwen krijgen we een duurzaamheidsbeleid dat niet alleen aansluit bij onze financiële mogelijkheden, maar tegelijk impact maakt, duurzaam als het nieuwe normaal inregelt en tegelijk onze sterke samenleving in staat stelt om zelf door te gaan waar onze rol ophoudt.

In totaal besparen we op duurzaamheid vanaf 2022 structureel € 216.000:

Begrotingsknoppen	2022	2023	2024	2025
Stoppen met het initiëren en begeleiden van duurzaamheidsprojecten	40.000	40.000	40.000	40.000
Duurzaamheidsbeleid terug naar de basis (verminderen bijdragen aan de projecten)	100.000	100.000	100.000	100.000
Stoppen met Holland Rail Terminal (HRT)	45.000	45.000	45.000	45.000
Advisering duurzaamheid in gebiedsontwikkeling toerekenen aan de projecten (AOK) en investeringen	31.000	31.000	31.000	31.000
Totaal Duurzaamheid	216.000	216.000	216.000	216.000

4.7 Algemene dekkingsmiddelen: In de richting van, maar nog onder het landelijk gemiddelde

In tegenstelling tot de ombuigingen uit de paragrafen 4.1 t/m 4.6, waarbij de maatregelen met name betrekking hebben op het besparen van kosten, realiseren we bij de algemene dekkingsmiddelen de ombuiging door het verhogen van de inkomsten.

Begrotingsknoppen	2022	2023	2024	2025
Kapitaalinjectie in Stedin	400.000	400.000	400.000	400.000
Samenvoegen OZB-tarieven gebruikers en eigenaren niet-woningen	250.000	250.000	250.000	250.000
OZB-tarief niet-woningen	250.000	250.000	250.000	250.000
OZB-tarief woningen	200.000	200.000	200.000	200.000
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	1.100.000	1.100.000	1.100.000	1.100.000

4.7.1 Kapitaalinjectie in Stedin

Tijdens de raadsvergadering van 3 juni is de raad gevraagd akkoord te gaan met het voorstel om een deel van de Eneco-gelden in te zetten als investering in aandelen van Stedin (kenmerk BR2100035). Door het doen van een kapitaalinjectie in Stedin behalen we extra dividend. Momenteel bezitten we 3,38% van de aandelen van Stedin. De aandeelhouders is verzocht om gezamenlijk € 200 mln. te storten. Omgerekend naar de fair share van Lansingerland, betekent dit voor ons een storting van € 6.760.000 waar we 3,02% cumulatief preferent dividend over krijgen. Hiermee verkrijgen we een aanvullend structureel rendement van € 204.152 per jaar.

Er is mogelijk ook de optie om 150% tot 200% van onze fair share in te leggen, als niet alle aandeelhouders naar rato van hun aandelenbezit besluiten te storten. Dit biedt ons de kans om een extra investering te doen, aanvullend op de storting van € 6.760.000. Deze aanvullende kapitaalstorting is echter onzeker en afhankelijk van het meedoen van andere gemeenten.

In beginsel zijn er voor ons 4 mogelijkheden:

1. Niets doen → geen extra investering levert € 0 op;
2. 100% fair share → investering van € 6.760.000 levert € 200.000 op;
3. 150% fair share → investering van € 10.140.000 levert € 300.000 op;
4. 200% fair share → investering van € 13.522.000 levert € 400.000 op.

Na de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) van 25 juni 2021 wordt duidelijk welk aandeel Lansingerland kan nemen. In deze kadernota gaan we uit van het voor ons meest gunstige geval, namelijk dat we de mogelijkheid hebben om 200% van onze fair share aandelen te storten en daarmee een structureel rendement behalen van € 400.000 per jaar.

4.7.2 Samenvoegen OZB-tarieven gebruikers en eigenaren niet-woningen

We kunnen extra inkomsten genereren op de OZB-heffing voor niet-woningen als we de tarieven voor gebruikers en eigenaren samenvoegen.

Momenteel hanteren we drie tarieven: een eigenarentarief en een gebruikerstarief voor niet-woningen en een eigenarentarief voor woningen. Voor de tarieven gelden geen absolute of relatieve limieten. Bij leegstand wordt er nu geen OZB gebruikers geïnd. Door aanhoudende leegstand van vooral winkel- en kantoorpanden worden er door verschillende gemeenten pogingen gedaan om pandeigenaren te bewegen in het vinden van een huurder. Een mogelijke fiscaal instrument dat daarbij wordt gehanteerd is het afschaffen van de gebruikersbelasting, dan wel het op nihil stellen van de OZB-tarief gebruikers niet-woningen en dit tarief optellen bij het OZB-tarief eigenaren niet-woningen.

Zowel het deel van de belasting dat een huurder/gebruiker als een eigenaar van een bedrijfspand moet betalen wordt dan volledig door de eigenaar van het pand betaald, die het vervolgens gedeeltelijk kan doorbelasten aan de gebruiker. Een dergelijke heffing op leegstand bij de eigenaar draagt er aan bij dat pandeigenaren gestimuleerd worden om een huurder te vinden. Samen met het SVHW bekijken we ook hoe deze wijziging praktisch vormgegeven kan worden. In verband met lopende (huur)contracten is het benodigd om gedurende een overgangsperiode inzicht te verschaffen in het fictieve gebruikers deel van de belasting, zodat zowel voor de eigenaren als de gebruikers duidelijk is welk bedrag doorbelast kan worden.

De raming van het SVHW voor 2021 laat een grondslag eigenaren niet-woningen zien van € 1.823.000.000 en een grondslag gebruikers niet-woningen van € 1.647.000.000. De verwachte “leegstand” in 2021 is dus € 176.000.000, ofwel 9,65% van het totaal. De facto is de derving van OZB baten bij een gelijkblijvend tarief dus $0.1895\% \times € 176.000.000 = € 333.520$. Gecorrigeerd voor het vastgoed wat in eigendom is van de gemeente, oninbaarheid, administratieve kosten, etc. is potentiële additionele structurele OZB-opbrengst niet-woningen naar verwachting € 250.000.

De implementatie van deze maatregelen doen we samen met het SVHW die namens onze gemeente de OZB-belasting heft. Er zijn al diverse gemeenten die volgens deze methodiek werken, waaronder Rijswijk, Nijmegen, Eemnes, Leidschendam-Voorburg, Lelystad en Vlaardingen. De praktijk laat dus zien dat het implementeren van deze maatregel haalbaar is.

4.7.3 OZB-tarief niet-woningen

De grote financiële opgave waar onze gemeente de komende jaren voor staat heeft gevolgen voor de OZB-heffing in 2022. Een verhoging van het tarief van zowel de niet-woningen als woningen (paragraaf 4.1.4) is onvermijdelijk bij ons voornemen om in 2022 een structureel sluitende begroting te realiseren.

In de begroting 2021 is gekozen voor een trapsgewijze verhoging van het OZB-tarief op niet-woningen (€ 400.000 in 2021, € 750.000 in 2022 en € 1.050.000 in 2023 en 2024). Deze trapsgewijze verhoging is reeds ingeboekt in onze begroting.

In deze kadernota kiezen we ervoor om de trapsgewijze verhoging te versnellen en al in 2022 € 250.000 extra OZB op niet-woningen te realiseren, in plaats van hiermee te wachten tot 2023. Door nu deze extra stap te zetten van € 250.000 behalen we een structureel voordeel. Dit betekent een zwaardere OZB-last in 2022 voor de ondernemingen in onze gemeente. Bedrijven die hierdoor in financiële problemen komen kunnen aanspraak maken op het incidentele fonds van € 500.000 ten behoeve van corona-ondersteuning. Dit fonds is onder andere bedoeld als tegemoetkoming voor lokale bedrijven, die, op basis van diverse criteria, in aanmerking komen voor ondersteuning in de vorm van een subsidie.

Het huidige tarief 2021 van de OZB niet-woningen (gebruikers + eigenaren) is 0,4227%. De reeds ingeboekte ophoging van € 750.000 en de versnelde ophoging van € 250.000 resulteren in een verhoging van het tarief in 2022 met ongeveer 14,65% ten opzichte van de ‘oude stand’ voor ophoging in 2021. Rekening houdend met de inflatiecorrectie van 1,6% bedraagt de procentuele verhoging van het OZB-tarief niet-woningen 16,25%. Dit betekent dat het OZB-tarief voor niet-woningen in 2022 ongeveer 0,4915% zal bedragen. Hiermee zitten we nog onder het landelijk gemiddelde in 2021 van 0,5146%. De versnelde verhoging van € 250.000 heeft bij onderstaande WOZ-waarden het volgende effect:

WOZ-waarde	Effect OZB-aanslag (op jaarbasis)
€ 200.000	€ 45,95
€ 300.000	€ 68,90
€ 400.000	€ 91,90
€ 500.000	€ 114,90

Grofweg is het effect van de extra verhoging op jaarbasis € 22,95 per € 100.000 WOZ-waarde. Dit is inclusief de inflatiecorrectie van 1,6%.

4.7.4 OZB-tarief woningen

Naast de OZB op niet-woningen, verhogen we ook het OZB-tarief op woningen. Het OZB-tarief woningen bedraagt in 2021 in onze gemeente 0,0953%. Om een structurele extra opbrengst te realiseren van € 200.000 moet het tarief worden verhoogd met ongeveer 2,25%. Rekening houdend met de inflatiecorrectie van 1,6% bedraagt de procentuele verhoging van het OZB-tarief 3,85%. Gerekend met deze verhoging wordt het nieuwe OZB-tarief ongeveer 0,0990% (dit is voor correctie van de WOZ-waardestijging). Hiermee blijven we onder het landelijk gemiddelde OZB-tarief op woningen in 2021 van 0,1043%. In het coalitieakkoord is afgesproken dat de OZB voor woningen dient te dalen tot onder het

landelijk gemiddelde niveau. Deze doelstelling is reeds behaald. Ook na de stijging van de OZB op woningen is het OZB-tarief lager dan het landelijk gemiddelde.

Deze tariefsverhoging van 3,85% heeft bij onderstaande WOZ-waarden het volgende effect op de OZB-aanslag:

WOZ-waarde	Effect OZB-aanslag (op jaarbasis)
€ 200.000	€ 7,30
€ 300.000	€ 11,00
€ 400.000	€ 14,70
€ 500.000	€ 18,40

Grofweg is het effect op jaarbasis € 3,70 per € 100.000 WOZ-waarde. Dit effect is inclusief de inflatiecorrectie van 1,6%.

4.7.5 Aanvullende dekkingsmiddelen in latere jaren

Naast de ombuigingen binnen de algemene dekkingsmiddelen die vanaf 2022 extra opbrengsten realiseren, zien wij ook twee mogelijkheden om vanaf 2023 en latere jaren aanvullende opbrengsten te verwezenlijken. Dit betreft het heffen van forensenbelasting en erfpacht.

Forensenbelasting

Op het moment van opstellen van deze kadernota zijn we begonnen met de voorbereiding op de invoering van forensenbelasting. Het heffen van forensenbelasting gebeurt bij personen die, zonder dat ze hun hoofdverblijf in onze gemeente hebben, meer dan negentig dagen per jaar een gemeubileerde woning tot hun beschikking hebben voor zichzelf of voor hun gezin. De aanslag wordt opgelegd aan degene die de gemeubileerde woning tot zijn beschikking heeft.

De heffing kan op verschillende manieren:

1. Een tarief gebaseerd op de WOZ-waarde, eventueel met een onderverdeling in waardeklassen.
2. Een tarief gebaseerd op de vloeroppervlakte en de beschikbare grond bij de woning.
3. Een vast tarief per woning.

Forensenbelasting wordt vaak geheven op recreatiewoningen en tweede woningen, chalets en stacaravans. Het aantal hiervan in Lansingerland is beperkt. Daar staat tegenover dat met name seizoenarbeiders in aanmerking komen voor het heffen van forensenbelasting. Een bijvangst van het invoeren van forensenbelasting is dat we als gemeente een extra handvat hebben om toe te zien op de registratieplicht van arbeidsmigranten. Hiermee krijgen we beter inzicht hoeveel van deze vaak kwetsbare seizoenarbeiders binnen onze gemeentegrenzen verblijven. We zijn op dit moment aan het onderzoeken op hoeveel en op welke forensen belasting kan worden geheven.

Het is nog onduidelijk hoe hoog de uitvoeringskosten zijn om deze belasting te heffen. Het SVHW kan namens de gemeente deze belasting heffen. De uitvoeringskosten vallen in de hoogste categorie, wat te maken heeft met de complexiteit van de jaarlijkse mutaties en de aanvullende controlewerkzaamheden die nodig zijn om de volledigheid van de belastingheffing te garanderen. Onderzocht wordt of de opbrengsten van deze belasting opwegen tegen de uitvoeringskosten. Afhankelijk hiervan zal worden besloten om forensenbelasting te gaan heffen, op zijn vroegst vanaf 2023.

Erfpacht

Een andere optie is het beschikbaar stellen van grond, onder andere voor bedrijventerreinen, op basis van erfpacht. Met erfpacht ontstaan er structurele baten. Belangrijk daarbij is in beeld te krijgen of het instrument erfpacht nu wel of juist niet belemmerend werkt bij het realiseren van groei in het woningaanbod. Op dit moment onderzoeken we de mogelijkheden die het instrument erfpacht ons biedt.

5 Verantwoord vooruit

De ombuigingen die wij voorstellen in deze kadernota leiden tot een structureel sluitende begroting in 2022 en een klein overschot voor 2023, maar hebben vooral een fors dempend effect op de structurele tekorten in latere jaren. Daarmee voldoen wij aan de vereisten van de provincie zonder dat er aan ons (beperkende) maatregelen zullen worden opgelegd door de financieel toezichthouder. Wij houden daarmee het heft in eigen handen. Op een verantwoorde wijze gaat Lansingerland de toekomst tegemoet.

	2022	2023	2024	2025
Structureel begrotingssaldo na nieuwe mutaties en structurele claims	-2.537.000	-2.349.000	-3.669.000	-5.975.000
Ombuigingen	2.527.000	2.677.000	2.777.000	2.777.000
Begrotingssaldo na ombuigingen	-10.000	328.000	-892.000	-3.198.000

Belangrijk om ons te realiseren is dat de financiële opgave in deze kadernota een momentopname is van de op dit moment bekend zijnde mutaties en ontwikkelingen. De risico's en onzekerheden in de baseline kunnen de financiële opgave voor onze gemeente zowel positief als negatief beïnvloeden. Dat geldt voor 2022, maar zeker ook voor de latere jaren. De financiële implicaties van de Meicirculaire 2021 hebben wij op dit moment nog niet in beeld. Ook kunnen zich ontwikkelingen voordoen die we op dit moment nog niet (kunnen) voorzien. Wij weten bijvoorbeeld nog niet hoe de Corona-pandemie voor de financieel-economische situatie in Nederland verder zal uitpakken. In de komende begroting volgt een geactualiseerd beeld van structurele financiële opgave voor onze gemeente.

Met het evenwichtige pakket aan maatregelen in deze kadernota kan Lansingerland verantwoord vooruit. We houden het huis op een verantwoorde wijze op orde en we zorgen ervoor dat we onze autonomie behouden. We richten ons op de toekomst door het doen van investeringen vanuit een solide financiële basis. De komende maanden stellen we de Begroting 2022-2025 op waarin we keuzes, afwegingen en ambities van deze kadernota zullen verwoorden. Dan weten we ook of de voorgestelde ombuigingen in deze kadernota voldoende zijn om een structureel sluitende begroting te realiseren, of dat er aanvullende maatregelen nodig zijn.